

CYLCHLYTHYR IECHYD CYMRU

Dyddiad Cyhoeddi: 1 Chwefror 2016

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

STATWS: GWEITHREDU

CATEGORI: POLISI

Teitl: Rôl y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol a Gwasanaethau i Bobl sy'n Agored i Niwed

Dyddiad dod i ben / Adolygu Ionawr 2019

I'w weithredu gan:
Prif Weithredwyr Byrddau Iechyd Lleol

Angen gweithredu erbyn: Ar unwaith fel y nodir
ar dudalen 4

Anfonir gan: Grant Duncan, Pennaeth yr Is-adran Polisi Gofal Iechyd
Lisa Howells, y Dirprwy Brif Swyddog Deintyddol

Enw(au) Cyswllt yn Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru :
Lisa Howells, y Dirprwy Brif Swyddog Deintyddol

Lisa.Howells4@wales.gsi.gov.uk 029 2082 3443

Dogfen(nau) amgaeedig: Canllawiau a dogfennau atodiad ar y mater uchod

RHESTR DDOSBARTHU

Ysgrifenyddion Byrddau

Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg

Aneurin Bevan

Betsi Cadwaladr

Caerdydd a'r Fro

Cwm Taf

Hywel Dda

Powys

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Ymddiriedolaeth Felindre

Ymddiriedolaeth Gwasanaethau

Ambiwlans Cymru (WAST)

Ysgrifennydd Grŵp Ysgrifenyddion y
Byrddau

Prif Weithredwyr

Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg

Aneurin Bevan

Betsi Cadwaladr

Caerdydd a'r Fro

Cwm Taf

Hywel Dda

Powys

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Ymddiriedolaeth Felindre

Ymddiriedolaeth Gwasanaethau

Ambiwlans Cymru

Cadeiryddion

Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg

Aneurin Bevan

<mailto:david.jenkins6@wales.nhs.uk>

[uk](#)

Betsi Cadwaladr

Caerdydd a'r Fro

Cwm Taf

Hywel Dda

Powys

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Ymddiriedolaeth Felindre

Ymddiriedolaeth Gwasanaethau

Ambiwlans Cymru

Llywodraeth Cymru

Cyfarwyddwr Cyffredinol/Prif Weithredwr

GIG Cymru

Dirprwy Brif Weithredwr GIG Cymru

Tîm Gweithrediadau AIGC

Tîm Cyfathrebu AIGC

Cyfarwyddwyr Perthnasol

Swyddfa Archwilio Cymru

Rheolwr Technegol Llywodraethu Clinigol
a sector y GIG

Rhwydwaith Canser De Cymru

Cyfarwyddwr

Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol
Cymru (**WHSSC**)

Mrs Karen Howell, Rheolwr Gyfarwyddwr

Miss Pam Wenger, Ysgrifennydd y

Pwyllgor

Pwyllgor Gwasanaethau Ambiwllans

Brys (EASC)

Mr Stephen Harrhy, Comisiynydd Dros

Dro Gwasanaethau Ambiwllans

Yr Athro McClelland, Cadeirydd

Cydweithrediaeth Iechyd Cymru Gyfan

Partneriaeth Gwasanaethau a Rennir

GIG Cymru

Jacqui Maunder

Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol

Rheolwr Gyfarwyddwr

Rheoli Busnes

Blwch Post Cyffredinol :

whssc.generalenquires@wales.nhs.uk

Deintyddol

Cyfarwyddwyr Clinigol Gwasanaethau Deintyddol Cymunedol

Meddygon Ymgynghorol ym maes Iechyd Cyhoeddus Deintyddol o fewn Iechyd Cyhoeddus
Cymru

Rôl y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol a Gwasanaethau i Bobl sy'n Agored i Niwed

Crynodeb

Mae'r cylchlythyr hwn yn rhoi canllawiau wedi'u diweddarau ar ddarparu gwasanaethau deintyddol i bobl sy'n agored i niwed a rôl y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol (GDC) yng Nghymru nawr ac yn y dyfodol. Mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod y GDC yn chwarae rôl flaenllaw wrth ddarparu gofal i bobl sy'n agored i niwed a gwella iechyd y geg ymhlith grwpiau â blaenoriaeth.

Mae'r cylchlythyr hwn yn disodli ac yn diddymu'r Llythyr gan y Gweinidog EH/ML/014/08 - Gwasanaethau Deintyddol i Bobl sy'n Agored i Niwed a Rôl y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol. Mae hefyd yn cynnwys canllawiau wedi'u diweddarau ar sefyllfaoedd lle y dylai GDCau godi tâl fel arfer am driniaeth ddeintyddol.

Camau i'w cymryd

Gofynnir i Brif Weithredwyr byrddau iechyd sicrhau bod trefniadau wedi'u gwneud i roi'r canllawiau hyn ar waith. Wrth wneud hynny bydd angen iddynt nodi'r holl wasanaethau deintyddol sydd eu hangen er mwyn diwallu anghenion deintyddol ac anghenion o ran iechyd y geg yn eu hardal a chyflawni'r ddyletswydd statudol i ddarparu gwasanaethau deintyddol i ddiwallu pob angen rhesymol.

Dylai byrddau iechyd ddefnyddio eu strwythurau cyngori proffesiynol i adolygu a llywio'r modd y caiff gofal deintyddol ei ddarparu gan bob gwasanaeth deintyddol lleol gan gynnwys y GDC, gwasanaethau gofal sylfaenol a ddarperir gan Wasanaethau Deintyddol Cyffredinol, Gwasanaethau Deintyddol Personol a Gwasanaethau Deintyddol mewn Ysbytai, a sut mae'n rhain yn ymwneud â ffiniau Awdurdodau Lleol a chlystyrau gofal sylfaenol. Bydd arbenigwyr a Meddygon Ymgynghorol ym maes Iechyd Cyhoeddus Deintyddol yn rhoi cymorth manwl ac arbenigol wrth asesu anghenion ac, mewn cydweithrediad ag eraill, gyngor ar ddatblygu gwasanaethau.

Mae'n rhaid i waith cynllunio gwasanaethau hefyd ystyried y rôl bwysig y mae'r GDC yn ei chwarae wrth gyflawni'r Cynllun Lleol a Chenedlaethol ar gyfer Iechyd y Geg yn ogystal â rhaglenni hyrwyddo iechyd y geg gan gynnwys Cynllun Gwên (D2S), sef y rhaglen i wella iechyd y geg ymhlith pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a rhaglen gwella gwasanaethau 1000 o fywydau y bwriedir iddi wella gofal y geg ar gyfer oedolion mewn ysbytai. Gallai'r GDC hefyd ei gwneud yn haws i bobl gael gafael ar wasanaethau deintyddol arbenigol a ddarperir mewn lleoliadau cymunedol.

Mae GDCau eisoes yn ymgorffori egwyddorion gofal darbodus, yn enwedig wrth ddefnyddio holl aelodau'r tîm deintyddol i'w llawn botensial drwy weithio mewn tîm a galluogi pob aelod o'r tîm deintyddol i weithio hyd at gwmpas llawn eu hymarfer yn unol â'r hyn a nodir ar gofrestr y Cyngor Deintyddol Cyffredinol; e.e. mae nyrsys deintyddol hyfforddedig yn rhoi farnais fflworid ar ddannedd fel rhan o D2S. Mae'r defnydd o fynediad uniongyrchol gan therapyddion a hylenwyr wedi'i hyrwyddo gryn dipyn gan GDCau yng Nghymru ac rydym yn disgwyl i hyn fod yn rhan o'r gwaith o ddarparu gwasanaethau ym mhob GDC yng Nghymru.

Disgwylir i fyrddau iechyd barhau i gydweithio â byrddau iechyd eraill a chwarae rhan lawn mewn Rhwydweithiau Clinigol a Reolir er mwyn sicrhau y caiff gwasanaethau eu darparu'n ddiogel ac amserol. Mae Rhwydweithiau Clinigol a Reolir effeithiol ar gyfer Deintyddiaeth Gofal Arbennig yn hanfodol i ddarparu gwasanaethau i bobl sy'n agored i niwed ac rydym am weld canlyniadau cyson a gwasanaethau yn gwella ym mhob bwrdd iechyd.

Mae GDC effeithiol yn gofyn am fuddsoddiad parhaus, neu fwy o fuddsoddiad pan fydd gwasanaethau ychwanegol yn cael eu darparu e.e. endodonteg pan fydd hyn yn cefnogi darpariaeth briodol mewn lleoliadau gofal sylfaenol yn lle gofal eilaidd. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod y bobl sydd fwyaf agored i niwed yn gallu cael yr holl ofal deintyddol sydd ei angen arnynt mewn modd amserol. Mae mynediad i Ddeintyddiaeth Gofal Arbennig a deintyddiaeth bediatrig arbenigol a darparu gwasanaethau llonyddu yn hanfodol i ddarparu gwasanaethau deintyddol priodol yn llwyddiannus.

Darparu Gwasanaethau Deintyddol i Bobl sy'n Agored i Niwed

Gellir diffinio pobl sy'n agored i niwed fel y rhai y dangoswyd eu bod yn wynebu anghydraddoldeb ym maes gofal iechyd. Mae gan unigolion anghenion a galluoedd gwahanol ond bydd gan lawer o bobl anghenion gofal arbennig na all gwasanaethau deintyddol cyffredinol eu diwallu. Mae ffactorau megis amgylchiadau economaidd-gymdeithasol a daearyddiaeth hefyd yn effeithio ar unigolion. Gall iechyd y geg gwell wella iechyd cyffredinol pobl sy'n agored i niwed.

Mae pobl sy'n agored i niwed yn aml yn wynebu mwy o risg o gael clefydau deintyddol a chlefydau'r geg ac maent yn debygol o gynnwys y rhai na allant wneud y canlynol:

- cydweithredu â gofal deintyddol arferol;
- deall yr angen am ofal deintyddol a lefel dda o hylendid y geg;
- cynnal lefel dda o hylendid y geg heb gymorth;
- cael gafael ar wasanaethau deintyddol yn hawdd (e.e. cleifion y mae angen defnyddio teclyn codi i'w trosglwyddo i gadair ddeintyddol).

Gallant hefyd gynnwys:

- pobl ag anghenion iechyd cymhleth a all gynnwys anghenion meddygol, anghenion corfforol neu anghenion iechyd meddwl;
- pobl dan anfantais gymdeithasol, gan gynnwys ceiswyr lloches, pobl ddigartref a phobl â phroblemau camddefnyddio sylweddau;
- Plant sy'n Derbyn Gofal neu blant sydd mewn perygl;
- pobl hŷn fregus sy'n agored i niwed, gan gynnwys y rhai sy'n byw â dementia a phobl sy'n byw mewn cartrefi gofal.

Gallai GDCau chwarae'r brif rôl wrth ofalu am y bobl sydd fwyaf agored i niwed, gan weithio mewn partneriaeth â'r Cyngor Deintyddol Cyffredinol/Gwasanaethau Deintyddol Personol/Gwasanaethau Deintyddol mewn Ysbytai, gweithwyr gofal iechyd proffesiynol ac amrywiaeth eang o asiantaethau eraill. Mae GDCau wedi datblygu arbenigedd ym maes Deintyddiaeth Gofal Arbennig a deintyddiaeth bediatrig arbenigol, gan gynnwys penodi Meddygon Ymgynghorol ac Arbenigwyr sydd wedi cael hyfforddiant uwch ac sy'n meddu ar sgiliau estynedig mewn rhai rhannau o Gymru. Gallant ddarparu gofal arbenigol iawn a helpu eraill i ddarparu gofal o'r fath mewn lleoliadau cymunedol a hoffai Llywodraeth Cymru weld byrddau iechyd yn cynnal y momentwm wrth gynllunio'r ddarpariaeth o wasanaethau i gynnwys Meddygon Ymgynghorol ac Arbenigwyr ym maes Deintyddiaeth Gofal Arbennig. Gellir hwyluso'r gwaith o ddatblygu gwasanaethau drwy gydweithio â sefydliadau eraill sy'n gyfrifol am les pobl sy'n agored i niwed gan gynnwys rhannau eraill o'r GIG, y Trydydd Sector, y sector Addysg a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Dylai deintyddion a thimau deintyddol a all ddangos sgiliau a phrofiad priodol (profiad arbenigol pan fo'i angen) ac sy'n gweithio mewn amgylcheddau hygyrch, priodol a diogel ofalu am bobl sy'n agored i niwed. Efallai y bydd eu gofal yn gofyn am adnoddau clinigol ac adnoddau rheoli ychwanegol a dylai byrddau iechyd fod yn sensitif i'r amser a'r hyfforddiant ychwanegol sydd eu hangen er mwyn rhoi gofal diogel ac effeithiol i bobl ag anghenion gofal arbennig.

Gofal a Rennir a Llwybrau Gofal

Yr ymarferwr deintyddol cyffredinol yw conglfaen gwasanaethau deintyddol gofal sylfaenol ac ef yw'r dewis ymarferwr ar gyfer y mwyafrif helaeth o bobl yng Nghymru. Mae ymarferwyr deintyddol cyffredinol hefyd yn darparu gofal i lawer o bobl sy'n agored i niwed, ond mae angen sgiliau ac arbenigedd ychwanegol y GDC er mwyn gofalu am rai unigolion sy'n agored i niwed. Gall Llwybrau Gofal i bobl sy'n agored i niwed gynnwys amrywiaeth eang o asiantaethau eraill gan gynnwys y Trydydd Sector, timau gofal iechyd arbenigol, Ymwelwyr Iechyd Dechrau'n Deg a phersonél cartrefi gofal.

Efallai mai'r GDC yw'r unig ddarparwr gofal, neu efallai ei fod yn darparu gofal a rennir gydag ymarferwyr deintyddol cyffredinol a/neu wasanaethau deintyddol mewn ysbytai. Dylid hwyluso gofal a rennir effeithiol drwy gyflwyno llwybrau gofal ac atgyfeirio clir fel bod cleifion yn cael gofal amserol gan y gwasanaeth mwyaf priodol. Bydd gofal a rennir yn ei gwneud yn ofynnol i'r GDC atgyfeirio cleifion yn briodol yn ôl at y gwasanaeth deintyddol cyffredinol ar ôl cwblhau'r gofal sydd ei angen yn y GDC.

Gall byrddau iechyd benderfynu cyflwyno polisiau lleol lle mae'r GDC yn derbyn cleifion i ddarparu gofal iddynt drwy atgyfeiriad yn unig, gan gynnwys atgyfeiriad gan ymarferwyr deintyddol cyffredinol, gwasanaethau deintyddol mewn ysbytai a gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol eraill. Gall hyn helpu i sicrhau y gall y GDC ganolbwyntio ei holl adnoddau ar ofalu am y bobl sydd fwyaf agored i niwed. Bydd mynediad digonol i wasanaethau deintyddol cyffredinol a chyingor gan y rhwydwaith clinigol a reolir lleol ym maes Deintyddiaeth Gofal Arbenigol yn allweddol i gyflawni'r polisi hwn.

Gwasanaethau yn y Cartref

Dylai gofal yn y cartref adlewyrchu angen mewn perthynas â'r risgiau a'r buddiannau i gleifion. Bydd gweithredu meini prawf cymhwysedd cadarn yn ei gwneud yn bosibl i wasanaeth yn y cartref cydlynus gael ei ddarparu. Ystyrir bod y GDC yn allweddol i gydgysylltu gwasanaethau lleol am ei fod yn cynnig un pwynt mynediad i'r bwrdd iechyd. Fodd bynnag, disgwyliwn i ofal gael ei ddarparu fel trefniant ar draws gwasanaethau gyda chleifion yn cael eu hatgyfeirio at y darparwr mwyaf priodol, boed yn Wasanaeth Deintyddol Cymunedol, yn Wasanaeth Deintyddol Personol, yn Wasanaeth Deintyddol Cymunedol neu'n Wasanaeth Deintyddol mewn Ysbyty.

Gwasanaethau i Bobl y disgwyliid iddynt ddefnyddio gwasanaethau deintyddol cyffredinol fel arfer

Ble bynnag y bo modd, dylai gwasanaethau deintyddol cyffredinol ddarparu gofal i'r teulu cyfan, gan ddatblygu patrwm o fynychu apwyntiadau deintyddol ymhlith plant a all barhau pan fyddant yn oedolion. Fodd bynnag, mae'n amlwg bod rhai cleifion, yn arbennig plant, yn parhau i ddefnyddio'r GDC pan ddylai gwasanaethau deintyddol cyffredinol fod yn gofalu amdanynt.

Dylid trosglwyddo plant sy'n defnyddio'r GDC i'r gwasanaeth deintyddol cyffredinol cyn gynted â phosibl, oni bai bod ganddynt anghenion ychwanegol sydd ond yn gallu cael eu diwallu gan y GDC neu fod tystiolaeth bod eu rhieni/gofalwyr yn annhebygol iawn o fynd â'u plentyn/plant at yr ymarferwr deintyddol cyffredinol. Dylai GDCau ddatblygu protocolau ar gyfer mynd ati i asesu plant a'u trosglwyddo

i'r gwasanaeth deintyddol cyffredinol. Mae protocol lleol yn debygol o gynnwys y canlynol:

- yr oedran pan gaiff plant eu hasesu i weld a yw'n addas eu trosglwyddo (er enghraifft, pan fyddant yn gadael addysg gynradd);
- bod plant wedi cael cyngor a thriniaeth ataliol o ran iechyd y geg;
- dim pydredd gweithredol yn y dannedd;
- y gallu i dderbyn gofal deintyddol a chydweithio â gofal deintyddol;
- patrwm o fynychu apwyntiadau deintyddol.

Mae gwasanaethau deintyddol cyffredinol yn ganolog i ofal deintyddol ond, o dan amgylchiadau eithriadol, efallai y bydd angen i'r GDC roi gofal a thriniaeth ddeintyddol i bobl y disgwylid iddynt ddefnyddio gwasanaethau deintyddol cyffredinol fel arfer, e.e.:

- plant sydd wedi cael anhawster i gael triniaeth yn y gwasanaeth deintyddol cyffredinol, neu lle mae tystiolaeth na fyddai plant fel arall yn cael triniaeth yn y gwasanaeth deintyddol cyffredinol;
- o dan drefniadau GDC/Gwasanaeth Deintyddol Personol mewn ardaloedd lle nad oes digon o wasanaethau deintyddol cyffredinol (yn enwedig ar gyfer plant);
- gofal brys ar gyfer yr oedolion hynny nad ydynt yn agored i niwed ond sy'n ei chael hi'n anodd cael gafael ar wasanaeth deintyddol cyffredinol am y tro.

Ni fyddai Llywodraeth Cymru am i hyn amharu ar brif rôl y GDC i ofalu am bobl sy'n agored i niwed na defnyddio adnoddau GDCau at y diben hwn.

Ansawdd a Diogelwch

Disgwylir i GDCau gydymffurfio â safonau a chanllawiau ansawdd a diogelwch:

- Gofynion y Cyngor Deintyddol Cyffredinol ar gyfer unigolion cofrestredig;
- Polisiâu a chanllawiau Llywodraeth Cymru ar ansawdd a diogelwch (e.e. Safonau Iechyd a Gofal);
- Canllawiau NICE, gan gynnwys y rhai ar gyfnodau adalw;
- Polisiâu a phrosesau byrddau iechyd ar gyfer ansawdd a diogelwch.

Yn unol â gofynion Cynllun Sicrhau Ansawdd Llywodraeth Cymru, rydym yn disgwyl i'r GDC barhau i ymsefydlu a defnyddio methodolegau gwella cydnabyddedig, gan gynnwys archwilio. Mae'r rhan fwyaf o staff GDCau wedi cwblhau hyfforddiant lefel Efydd ar gyfer "*Gwella Ansawdd gyda'n Gilydd*" gyda rhai aelodau o dimau GDCau yn mynd ymlaen i gyrraedd y lefel Arian. Dylai byrddau iechyd annog personél GDCau i gael hyfforddiant lefel Arian a lefel Aur a chydabod y bydd hyn yn gofyn am gymorth TG priodol.

Y Rôl Hyfforddi a Datblygu

Mae timau GDCau yn chwarae rôl hanfodol wrth ddarparu hyfforddiant i ddeintyddion (israddedig ac ôl-raddedig) ac i rai sy'n dilyn rhaglenni hyfforddi arbenigol. Mae enghreifftiau yn cynnwys addysgu allgymorth i fyfyrwyr deintyddol yn eu blwyddyn olaf, hyfforddiant deintyddol sylfaenol, Hyfforddeion Craidd Deintyddol, hyfforddiant arbenigol ôl-raddedig ym maes Deintyddiaeth Gofal Arbennig a deintyddiaeth bediatrig. Mae'n rhaid i hyfforddiant arbenigol gael ei oruchwylio gan Feddyg Ymgynghorol gan mai dim ond Meddygon Ymgynghorol a all gyflwyno rhai rhannau o'r cwricwlwm. Mae hyn yn gofyn am gydweithio agos ag Adran Ddeintyddol Deoniaeth Cymru a darparwyr hyfforddiant eraill.

Mae hyfforddiant hefyd yn cael ei ddarparu i Weithwyr Gofal Deintyddol Proffesiynol gan y GDC mewn rhai rhannau o Gymru ac mae'n chwarae rhan bwysig yn y broses o ddatblygu'r grŵp hwn.

Yn aml gelwir ar aelodau timau GDCau i ddefnyddio eu harbenigedd i gefnogi grwpiau Cymru gyfan, y Trydydd Sector a sefydliadau arbenigol. At hynny, maent yn gwneud cyfraniad gwerthfawr at y gwaith o ddatblygu a darparu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol yn fwy cyffredinol yng Nghymru, e.e. drwy eu gwaith yn rhaglen 1000 o fywydau a rhaglen cartrefi gofal, ac rydym yn disgwyl i hyn barhau.

Addysg Iechyd y Geg a Hybu Iechyd y Geg ar gyfer cleifion unigol ac Iechyd y Cyhoedd

Disgwylir i GDCau ddefnyddio'r sail dystiolaeth ar gyfer gofal cleifion unigol fel y disgrifir yn "[*Delivering Better Oral Health: an evidence-based toolkit for prevention \(Third edition\)*](#)". Yn benodol, rydym yn disgwyl i ddefnyddwyr gwasanaethau GDCau gael yr holl gymorth i atal pydredd dannedd a chlefydau eraill y geg gan gynnwys nodi ffactorau risg, cyfarwyddiadau priodol ynghylch iechyd y geg, cyngor ar ddeiet a defnyddio farnais fflworid a selwyr tyllau fel y bo'n briodol. Mae'n rhaid i dimau GDCau hefyd ddilyn y canllawiau sy'n ymwneud â phenderfynyddion ehangach iechyd megis ysmegu ac yfed alcohol. Mae gan holl staff GDCau rôl i'w chwarae o ran helpu i sicrhau bod "pob cyswllt yn cyfrif".

Mae'r GDC wedi arwain y gwaith o gyflawni D2S ers 2008. D2S yw rhaglen wella genedlaethol Cymru ar iechyd y geg i blant sydd wedi'i thargedu at y cyfnod cyn ysgol, ysgolion meithrin ac ysgolion cynradd yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig yn gymdeithasol fel y nodir yn WHC 2008(08) a'r Llythyr gan y Gweinidog EH/ML/032/09. Mae timau D2S yn rhan annatod o'r GDC ac rydym yn disgwyl iddynt gydweithio'n agosach fyth er mwyn sicrhau integreiddio llawn. Disgwylir i dimau GDCau ddefnyddio'r gweithdrefnau ac egwyddorion seiliedig ar dystiolaeth sydd wrth wraidd D2S.

Mae'n rhaid i unrhyw weithgaredd hybu iechyd y cyhoedd:

- gael nodau ac amcanion clir;
- cael ei dargedu'n briodol;
- bod yn seiliedig ar dystiolaeth;
- cael ei werthuso'n drwyadl.

Dengys y sail dystiolaeth na fydd addysg iechyd y geg yn y gymuned ar ei phen ei hun yn gostwng lefelau clefydau deintyddol. Fodd bynnag, gall godi ymwybyddiaeth o faterion pwysig megis canser y geg.

Dylai byrddau iechyd sicrhau bod gweithgarwch hybu iechyd y geg wedi'i gysylltu â gweithgarwch hybu iechyd arall yn eu hardal er mwyn sicrhau bod dull gweithredu cyson a chyfannol yn cael ei fabwysiadu. Bydd cydgysylltu rhwng y GIG ac Awdurdodau Lleol yn helpu i sicrhau y caiff mentrau o'r fath yr effaith fwyaf posibl.

Arolygon Epidemiolegol Deintyddol

Mae arolygon cenedlaethol a lleol rheolaidd o iechyd y geg ymhlith plant ac oedolion wedi rhoi un o'r setiau data iechyd deintyddol gorau yn y byd i'r DU a sail gadarn ar gyfer cynllunio gwasanaethau a'r gweithlu. Maent yn cyfrannu at asesiadau o anghenion iechyd y geg y mae'n rhaid i fyrddau iechyd eu cynnal er mwyn helpu i ddarparu gwasanaethau deintyddol yn genedlaethol ac yn lleol a chefnogi gwaith clystyrau gofal sylfaenol.

Caiff y gwaith o asesu pob grŵp oedran ei ategu gan arolygon epidemiolegol deintyddol a ariennir gan Lywodraeth Cymru a rhaglen y Gymdeithas Brydeinig er Astudio Deintyddiaeth Gymunedol (BASCD) o Arolygon Epidemiolegol Iechyd y Geg. Yn ogystal ag arolygon blynyddol mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cefnogi arolygon deng mlynedd y DU o iechyd y geg ymhlith plant ac oedolion.

Fel rhan o'i swyddogaeth iechyd y cyhoedd mae'r GDC wedi datblygu arbenigedd gwirioneddol yn y maes hwn. Rydym yn ystyried bod cadw a datblygu gallu ac adnoddau i wneud gwaith arolygu deintyddol yn flaenoriaeth.

Sgrinio

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau i'r GDC ar sgrinio deintyddol mewn ysgolion. Mae hyn yn cysoni gweithgarwch sgrinio mewn ysgolion â D2S.

<http://gov.wales/docs/phhs/publications/140916schooldentalscreeningen.pdf>

<http://gov.wales/topics/health/cmo/professionals/dental/publication/information/school-dental-screening/?lang=cy>

Gall GDCau hefyd sgrinio grwpiau eraill neu ddarparu asesiadau risg clinigol o iechyd y geg iddynt, gan gynnwys pobl sy'n byw mewn cartrefi gofal neu bobl ag anableddau dysgu. Fodd bynnag, rydym yn disgwyl i wasanaethau ddiffinio amcanion y gweithgarwch hwn yn glir a'i werthuso er mwyn sicrhau ei fod yn ffordd effeithlon o nodi unigolion y mae angen gofal arnynt a'u cyfeirio at wasanaethau priodol.

Orthodonteg

Dim ond i blant a phobl ifanc sy'n bodloni'r meini prawf canlynol y dylid rhoi triniaeth orthodontig:

- mae ganddynt lefel gyson dda o hylendid y geg;
- nid oes ganddynt bydredd gweithredol ac mae ganddynt ffactorau risg isel ar gyfer pydredd;
- gallant dderbyn gofal deintyddol a chydweithio ag ef;
- maent yn deall yr angen i fynd i bob apwyntiad deintyddol;
- gallant fynd i'r apwyntiadau angenrheidiol

Mae'n annhebygol y bydd angen gofal deintyddol arferol yn y GDC ar blant a phobl ifanc sy'n bodloni'r meini prawf hyn. Fel rheol, rydym yn disgwyl i'r GDC atgyfeirio ei gleifion y mae angen triniaeth orthodontig arnynt at wasanaethau deintyddol cyffredinol arbenigol, gwasanaethau deintyddol personol arbenigol neu wasanaethau deintyddol arbenigol mewn ysbytai gan sicrhau bod adnoddau GDCau yn cael eu defnyddio i ddarparu gofal i bobl sy'n agored i niwed.

Er bod mynediad at ofal orthodontig yn gyfyngedig iawn gall y GDC ystyried darparu gofal orthodontig o dan drefniadau gwasanaethau deintyddol cyffredinol/gwasanaethau deintyddol personol. Mae'n rhaid i unrhyw blant sy'n cael gofal orthodontig yn y GDC fodloni'r un meini prawf IOTN fel y'u cymhwysir mewn Rheoliadau a chanllawiau ar gyfer gofal orthodontig a ariennir gan y GIG yn y gwasanaeth deintyddol cymunedol/gwasanaeth deintyddol personol a chael y gofal hwnnw gan glinigwyr sydd ar restr arbenigwyr y Cyngor Deintyddol Cyffredinol neu fodloni'r meini prawf ar gyfer deintydd â diddordeb arbennig mewn orthodonteg.

Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu

Mae'n rhaid i ofal cleifion effeithlon, prosesau darparu gwasanaethau a gweithgarwch monitro lleol a chenedlaethol gael eu hategu gan TG da ar gyfer pob GDC yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i GDCau gyflwyno ffurflen flynyddol (CDSWR) ac efallai y bydd angen i fyrddau iechyd ddarparu cymorth penodol ar gyfer systemau TG fel rhan o'u gweithgarwch cynllunio TG cyffredinol er mwyn sicrhau y caiff data eu casglu yn gywir ac yn amserol.

Data Cofnodi Gweithgarwch

Ar hyn o bryd mae'r data cofnodi gweithgarwch ar gyfer gwasanaethau deintyddol â chyflog yng Nghymru yn cael eu casglu drwy'r CDSWR a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2015.

Ffioedd deintyddol yn y GDC

Gweler Atodiad 1.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cylchlythyr hwn at:

Lisa Howells

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd CF10 3NQ

E-bost: Lisa.Howells4@wales.gsi.gov.uk

Atodiad 1

Taliadau Deintyddol yn y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol

Fel arfer, dylai'r GDC godi ffi ar eu cleifion sy'n oedolion am eitemau penodol o driniaeth ddeintyddol, lle y bo'n briodol. Mae ffioedd deintyddol y GIG am driniaethau Band 3 yn gymwys i'r GDC yn unol â Rheoliadau'r GIG (Ffioedd Deintyddol) (Cymru) 2006 (fel y'u diwygiwyd) ("Ffioedd Taliadau Deintyddol 2006").

Bydd cleifion nad ydynt fel arall wedi'u heithrio rhag talu ffioedd yn atebol i dalu ffioedd safonol y GIG am ddannedd doddi a phontydd. Yr uchafswm ffi a godir ar gleifion fydd ffi bresennol Band 3 a nodir yn Rheoliadau Ffioedd Deintyddol 2006. Ni ddylid disgwyl i gleifion dalu mwy (na llai) am driniaeth yn y GDC nag y byddent yn ei dalu yn y Gwasanaeth Deintyddol Cyffredinol a'r Gwasanaeth Deintyddol Personol.

Mae Rheoliad 11 o Reoliadau Ffioedd Deintyddol 2006 yn gymwys i ddannedd doddi newydd a chyflenwi cyfarpar orthodontig newydd yn lle rhai a gollwyd.

Os yw'r GDC yn darparu gwasanaethau deintyddol cyffredinol (fel Gwasanaeth Deintyddol Personol) mae'n rhaid iddo weithredu yn unol â Rheoliadau Ffioedd Deintyddol 2006.